N:o 29.

Ank. till Riksd. kansli den 9 mars 1889, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af Riksdagens år 1888 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1887.

(I. A.)

Statsutskottet, till hvars behandling ofvannämnda revisionsberättelse jemte de i anledning deraf från vederbörande embetsverk och myndigheter till Kongl. Maj:t afgifna utlåtanden och förklaringar blifvit hänvisad, får nu, efter tagen kännedom af dessa handlingar och inhemtande af de för ärendenas utredning i öfrigt erforderliga upplysningar, underställa Riksdagens pröfning de af revisorerne gjorda framställningar, som ansetts från utskottets sida påkalla yttrande; kommande utskottet att härvid följa den ordning, som i revisionsberättelsen blifvit iakttagen.

Fångvårdsstyrelsen.

§ 1.

(Rev. ber. pag. 26. — Utl. pag. 360—363.)

Revisorerne, som af fångvårdsstyrelsens räkenskaper för år 1887 inhemtat, att vid ledighet för tjenstemän inom fångvården den vikarie- *Ang. vikariatsersättningar till tjenstemän inom fångvården.*

rande fått uppbära ersättning, som motsvarat hela den med vederbörande tjenst förenade lön, hafva med anledning häraf uttalat den åsigt, att gällande föreskrifter angående aflöningen till fångvårdstjenstemännen, för så vidt revisorerne kunnat inhemta, icke gåfve stöd för de i berörda hänseende gjorda utbetalningar, hvarigenom dessa vikarier erhållit högre ersättning än den, som vikarierande tjenstemän inom öfriga förvaltningsgrenar i allmänhet bestås, och hvartill anledning så mycket mindre syntes förefinnas, som flertalet vikarierande fångvårdstjenstemän utöfver den kontanta aflöningen egde åtnjuta fri bostad och vedbrand jemte sportler. Visserligen hade genom kongl. brefvet den 16 februari 1864 fångvårdsstyrelsen erhållit bemyndigande dels att af förslagsanslaget för fångvården anvisa lämpliga arfvoden åt de vikarier, som i händelse af laga förfall för innehafvare af tjenst inom fångvården förordnades att samma tjenst bestrida, i den mån de, enligt gifna föreskrifter beträffande civile tjenstemän i allmänhet, uppkomna besparingar å aflöningsstaterna icke blefve för ändamålet tillräckliga, dels ock att vid inträffande ledighet få för tjenstens uppehållande, tills densamma blefve återbesatt, disponera den derför i stat bestämda aflöning. Men sedan vid 1874 och 1876 årens riksdagar ny reglering af aflöningarna för fångvårdstjenstemännen, med undantag af direktören vid centralfängelset i Göteborg, blifvit beslutad, och samtidigt i afseende å den nya aflöningsstatens tillämpning meddelats, bland annat, den bestämmelsen, att en fjerdedel af innehafvande lön och arfvode jemte hela skrifvarearfvodet, der sådant äfven vore anslaget, skulle utgöra tjenstgöringspenningar, som under tjenstledighet icke skulle tillgodokomma löntagaren, syntes sistnämnda kongl. bref numera icke ega tillämplighet i annat fall än möjligen beträffande direktörstjensten vid berörda fängelse.

Då alltså i nu omförmälda hänseende större utbetalningar egt rum, än gällande aflöningsstat och i sammanhang dermed gifna föreskrifter syntes medgifva, hafva revisorerne anmärkt förhållandet.

I utlåtande, som fångvårdsstyrelsen den 28 januari innevarande år afgifvit angående revisorernes uttalanden med anledning af granskningen af fångvårdsräkenskaperna, har bemälda styrelse i afseende å förenämnda fråga anfört, att Kongl. Maj:t redan den 29 april 1843 genom kongl. bref medgifvit, att, när genom läkarebetyg styrktes, att någon vid de under fångvårdsstyrelsens inseende stälda fångvårdsanstalter vore genom sjukdom urståndsatt att tjensten förrätta, och ingen funnes å stället, som kunde åläggas att göromålen under tiden öfvertaga, det skulle vara styrelsen tillåtet att bestämma lämpligt arfvode åt den person, som förordnades att under den ordinarie tjensteman-

nens sjukdom dennes åligganden fullgöra, utan att med förfrågan derom för hvarje särskildt fall till Kongl. Maj:t inkomma.

Då sedermera år 1863, genom då församlade Ständers beslut i anledning af till dem från Kongl. Maj:t aflåten proposition, aflöningen för en del af tjenstemännen vid fångvårdsinrättningarne öfverflyttades från förslagsanslag till ordinarie stat, hade genom samma beslut åt Kongl. Maj:t öfverlåtits att af förslagsanslaget anvisa erforderliga medel till lämpliga arfvoden åt de vikarier, som, i händelse af förfall för ordinarie innehafvare af tjenster vid fångvårdsinrättningarne, kunde behöfva förordnas, i den mån de enligt gifna föreskrifter uppkomna besparingar i aflöningsstaterna icke blefve för ändamålet tillräckliga. Enär, till följd deraf, styrelsen icke vidare egde att i afseende å de tjenstebefattningar vid fångvårdsinrättningarne, som å ordinarie stat blifvit uppförda, anvisa nödiga vikariatsarfvoden, men detta, till undvikande af särskild framställning, i hvarje förekommande fall, synts ändamålsenligt, hade Kongl. Maj:t dertill lemnat styrelsen bemyndigande, dels, på sätt revisorerne anfört, genom bref den 16 februari 1864, i fråga om de vid 1862—1863 årens riksdag å ordinarie stat uppförda tjenstemannabefattningarne, dels ock genom bref den 8 december 1882, i fråga om den bevakningspersonal, som samma år blifvit å ordinarie stat uppförd.

Häraf framginge, att berörda bemyndigande icke, såsom Riksdagens revisorer syntes anse, hade sin grund i någon reglering af lönebeloppen, utan i deras öfverflyttning till ordinarie stat, hvadan också åberopade brefvet af den 16 februari 1864, oberoende af den vid 1874 och 1876 års riksdagar beslutade löneregleringen, fortfarande intill dess annorlunda föreskrefves, syntes vara gällande. Den af revisorerne uttalade åsigt, att nämnda kongl. bref skulle hafva förlorat sin tillämplighet genom den, i sammanhang med denna reglering, meddelade bestämmelsen, att en viss del af aflöningen skulle utgöra tjenstgöringspenningar, syntes desto mindre ega giltig grund, som denna löneregleringen icke berörde frågan om arfvode till vikarier, men hade i så måtto minskat statens utgift i detta hänseende, som derigenom ordinarie tjensteman förklarats pligtig att, såsom tjenstgöringspenningar, under tjenstledighet afstå en fjerdedel af lön, arfvode och ålderstillägg jemte hela skrifvarearfvodet, och dessa tjenstgöringspenningar i första rummet tagits i anspråk för vikariens aflöning.

På grund af hvad sålunda förekommit, och då det skäl, styrelsen i sin skrifvelse till Kongl. Maj:t i ämnet den 2 februari 1864 anfört, att nemligen tjenstebefattningarne vid fångvårdsanstalterna vore af den beskaffenhet, att lämpliga vikarier för deras bestridande i allmänhet icke kunde erhållas mot lägre aflöning, än som motsvarade den för

hvarje befattning anslagna aflöning, allt fortfarande egt giltig grund, förmenade fångvårdsstyrelsen att revisorernes uppfattning, det Kongl. Maj:ts beslut den 16 februari 1864 i fråga om vikariatsarfvode skulle anses upphäfdt genom den för ordinarie tjensteinnehafvare åren 1874—1876 skedda löneregleringen, saknade befogenhet.

Styrelsen ville i öfrigt meddela att, vid de få tillfällen, då tjensteman vid det fängelse, der förfall för ordinarie tjensteinnehafvare uppstått, kunnat förordnas att dennes tjenst bestrida, vikarien icke tillerkänts högre vikariatsarfvode, än som motsvarat tjenstgöringspenningarne, hvilka af den tjenstledige afståtts.

I anledning af revisorernes yttrande beträffande vikaries förmåner af fri bostad och vedbrand, ansåge sig styrelsen slutligen böra upplysa, att då, vid tillfälligt sjukdomsfall för ordinarie tjensteman, denne jemte familj icke skäligen kunnat afhysas från den åt honom upplåtna bostad, åt vikarien vanligen icke kunnat beredas annan bostad än ett tjensterum.

Ehuru utskottet föreställer sig, att, på sätt revisorerne anmärkt, den vid 1874 och 1876 årens riksdagar beslutade löneregleringen för fångvårdstjenstemännen bort vid tillämpningen erhålla en så vidsträckt tolkning, att förut gällande bestämmelser i fråga om aflöningen för så väl dessa tjenstemän som deras vikarier måst anses i allmänhet genom den nya löneregleringen upphäfda, anser sig utskottet dock icke böra i detta ämne göra något bestämdt uttalande, helst utskottet icke förbisett, att, såsom fångvårdsstyrelsen jemväl anfört, svårigheter kunna uppstå att för allenast den vikariatsersättning, aflöningsstaten synes medgifva, finna lämpliga vikarier för uppehållande af tjenstebefattningar vid fångvårdsanstalterna; men då emellertid olika uppfattningar gjort sig gällande i fråga om de bestämmelser, som i detta hänseende rätteligen böra tillämpas, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes meddela föreskrifter till förtydligande af de bestämmelser, som skola ända till efterrättelse i afseende å ersättning till vikarierande tjensteman vid fångvårdsanstalterna.

§ 2.

(Rev. ber. pag. 27—30. Utl. pag. 363.)

Ang. fångarnes arbetspremier och dessas användande.

Jemte redogörelse för de uttalanden, som af statsrevisorerne och inom riksdagen vid olika tillfällen allt sedan år 1873 blifvit gjorda i

fråga om sysselsättandet af fångarne vid rikets straff- och arbetsfängelser samt fångpersonalens arbetsförtjenst och arbetspremiernes användande, hafva revisorerne, under åberopande att, på sätt flera anförda exempel utvisade, den arbetsförtjenst, som tillfallit fångarne, ofta uppgått till belopp, hvilka, vid jemförelse med hvad den frie arbetaren kunde förtjena och bespara, måste anses synnerligen höga, ifrågasatt, huruvida icke arbetspremierna måtte kunna i någon mån nedsättas, utan att derigenom den uppmuntran till flit och ansträngning i arbete, de innebure, blefve förringad. På samma gång hade uppmärksamheten fästs å möjligheten, att statsverket skulle kunna beredas ökad inkomst eller fördel af fångarnes arbeten.

Emellertid hade revisorerne icke förbisett de svårigheter, som kunde möta i berörda hänseenden, enär de höga arbetspremierna utan tvifvel ej allenast innebure fördel för arbetsentreprenörerna genom den ökade arbetslust, premierna framkallade, och den deraf föranledda tillökningen i arbetsprodukten, utan äfven bidroge till upprätthållande af ordning och disciplin inom fångvårdsanstalterna genom premiernas inflytande på fångarnes arbetsnit. Skulle, med afseende härå och med hänsyn till andra på denna fråga inverkande omständigheter, det befinnas olämpligt, att fångarnes arbetsförtjenst i nämnvärd mån nedbragtes under hvad den nu i allmänhet utgjorde, syntes dock åtgärder böra vidtagas, hvarigenom den besparade arbetsförtjenst, som fånge förvärfvat, omhändertoges, så att fången vid frigifningen endast egde disponera en efter förhållandena afpassad del af densamma, men återstoden afsattes för hans framtida utkomst. I allt fall vore dessa frågor af den vigt, att desamma kräfde en lösning; och att åtgärder i berörda ändamål inom den närmaste framtiden skulle vidtagas, borde med så mycket större skäl kunna förväntas, som, enligt hvad revisorerne i sin berättelse omförmält, Riksdagen redan den 21 maj 1875 aflåtit skrifvelse i ämnet, samt i öfrigt framställningar i enahanda syfte som det förevarande flerfaldiga gånger gjorts så väl af statsrevisorerne som inom riksdagen.

Med anledning af denna revisorernes framställning har fångvårdsstyrelsen i ofvan omförmälda utlåtande af den 28 januari innevarande år anmält, att styrelsen samma dag till slutlig behandling förehaft omförmälda fråga samt beslutit skrifvelse till Kongl. Maj:t med öfverlemnande af förslag till reglemente i fråga om arbetspremier m. m. vid de centrala straff- och tvångsarbetsanstalterna.

Då fångvårdsstyrelsen således numera afgifvit förslag i ärendet, samt Kongl. Maj:t icke torde underlåta att, efter ärendets närmare utredning, egna detsamma den uppmärksamhet och pröfning, dess vigt

och betydelse kräfva, får utskottet, som emellertid velat uttala önskvärdheten af att dessa frågor må vinna en snar lösning, endast hemställa,

att revisorernes omförmälda framställning för närvarande icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

§ 3.

(Rev. ber. pag. 30 och 31 — Utl. pag. 363—365.)

Ang. den från staden Göteborg utgående ersättning för inhysandet af stadens fångar i länsfängelset.

Under förmälan, att genom kongl. brefvet den 7 mars 1854 blifvit medgifvet, att Göteborgs stads fångar finge inrymmas i länsfängelset derstädes under vilkor, att staden med 10,600 riksdaler banko vidkändes kostnaden för den utvidgning af fängelset, som påkallades för beredande af utrymme derstädes för stadens fångar, hvilkas underhåll i fängelset staden framgent borde bekosta, och under erinran, att, jemlikt kongl. brefvet den 4 december 1816, städerna vore skyldiga underhålla och förvara personer, som der för brott häktats, så länge de vid domstol derstädes vore under ransakning och målet utgjorde ämne för den polis, städerna sjelfva borde vigmagthålla, hafva revisorerne fäst uppmärksamheten derå, att statens öfvertagande af Göteborgs stads skyldighet att förvara stadens fångar ådroge fängelseförvaltningen kostnader och besvär, hvilka icke stode i skäligt förhållande till det af nämnde stad till ifrågavarande fängelses uppförande lemnade bidrag; och då stadens folkmängd, hvilken från 28,220, som den utgjorde år 1854, då fängelset anlades, vuxit så, att den vid 1887 års slut utgjorde 96,758, deraf 16,746 tillhörde Karl Johans församling, hafva revisorerne, med särskildt afseende derå, att denna församling efter den tid, då ofvanberörda öfverenskommelse om inrymmande af stadens fångar i länsfängelset egde rum, blifvit införlifvad med Göteborg, ifrågasatt, huruvida icke ett förnyadt aftal borde träffas med Göteborgs stad i syfte att, derest staden fortfarande ville njuta fördelen af att stadens fångar förvarades i länsfängelset, staden måtte tillförbindas att till statsverket utgifva den ersättning derför, som kunde befinnas vara af förhållandena påkallad.

Utskottet, som tagit del af fångvårdsstyrelsens häröfver afgifna utlåtande, deri styrelsen, bland annat, såsom sin uppfattning uttalat, att någon uppsägning af förenämnda emellan kronan och Göteborgs stad träffade öfverenskommelse om inrymmande af stadens fångar i

berörda länsfängelse icke syntes kunna ske, har emellertid föreställt sig, att detta ämne ej förr än då fråga uppstår om behofvet af ökadt utrymme i fängelset eller detsammas utvidgning eller ombyggnad lämpligen bör till pröfning och afgörande förekomma; hvadan utskottet ansett revisorernes förevarande framställning för närvarande ej böra till någon Riksdagens åtgärd

föranleda.

Arméförvaltningen.

§ 4.

(Rev. ber. pag. 65. Utl. pag. 370—375).

Ang. inköpspriset för remonter vid värfvade kavalleriet, artilleriet och fortifikationen.

Enligt § 10 af reglementet angående besörjandet af remonteringen för värfvade kavalleriet, artilleriet och fortifikationen af den 20 februari 1885 bestämmer Kongl. Maj:t, uppå förslag af remonteringskommissionen, så väl det lägsta som det högsta inköpspris, hvilket tills vidare får för remont erläggas.

Under det att berörda lägsta inköpspris de senare åren varit 600 kronor, hafva emellertid, efter hvad revisorerne anfört, samtidigt goda, till dressyr färdiga remonter vid *indelta* kavalleriet kunnat anskaffas för 400 à 500 kronor. Vid sådant förhållande, och då revisorerne funnit, att ett betydligt antal remonter under år 1887 af remonteringskommissionen inköpts från hästhandlare, samt således kunde befaras, att det med stadgandet om bestämmande af lägsta inköpspris för remont afsedda ändamål, eller att uppmuntra remontuppfödning inom landet, icke blifvit i nämnvärd utsträckning förverkligadt, hafva revisorerne ifrågasatt, huruvida icke stadgandet om bestämmande af det lägsta inköpspris, som får för remont erläggas, borde upphäfvas.

I häröfver afgifvet utlåtande har arméförvaltningen å intendetsdepartementet anfört, att redan uti ett år 1884 af remonteringskommissionen afgifvet förslag till ändringar i det då gällande reglementet af den 11 november 1881 angående besörjandet af remonteringen för värfvade kavalleriet, artilleriet och fortifikationen ifrågasatts, att motsvarande § af detta reglemente (jemväl § 10) skulle modifieras i samma rigtning, som revisorerne nu åsyftat.

I sådant afseende hade remonteringskommissionen yttrat, att anledningen till föreskriften om bestämmandet af minimi- och maximi-

pris samt om desammas annonserande väl icke vore för kommissionen bekant, men att den dock förestält sig skälen dertill vara dels att vid utlysta möten hindra utbjudandet af sådana hästar, som i anseende till mindre god beskaffenhet vore för kronans bruk oanvändbara, eller sådana, som af egarne ansåges hafva högre värde och kunde betinga högre pris, än det kommissionen egde rätt att betala, dels att tvinga kommissionen att köpa jemna hästar och ej en del lyxhästar. Kommissionen ansåge emellertid, efter hvad erfarenheten visat, att det med kungörandet af prisen afsedda ändamål icke vunnits, enär dels hästar af så dålig beskaffenhet, att de alls icke kunnat till inköp ifrågasättas, visats i stor mängd, dels en del hästar framstälts, hvilka säljarne väl till en början sagt sig icke kunna afyttra till det bestämda maximipriset, men hvilka dock slutligen erhållits till detta pris; och ansåge kommissionen på grund häraf, att uppgifter om prisen icke borde inflyta uti kungörelserna om remontuppköpen.

Det minimipris, som dittills varit fastställdt, eller 600 kronor, borde äfven, enligt kommissionens tanke, hvarje för kronans bruk användbar remont verkligen vara värd, men å andra sidan syntes det icke böra förmenas kommissonen att, om den tillfälligtvis kunde köpa en eller annan häst billigare, få göra detta, då kronans fördel derigenom blefve tillgodosedd. Kommissionen ansåge derför, att minimipriset borde borttagas, och endast ett maximipris fastställas.

Öfver remonteringskommissionens ofvan berörda förslag till ändringar uti 1881 års reglemente hade infordrats utlåtande från arméförvaltningen efter inhemtande af kavalleriinspektörens, generalfälttygmästarens och chefens för artilleriet samt chefens för fortifikationen yttranden i ämnet.

Inspektören för kavalleriet hade i frågan yttrat, att § 10 i reglementet vore uppstäld i full enlighet med instruktionen för de preussiska remonteringskommissionerna. Genom att ett maximipris bestämdes afhölles hästuppfödarne från att till marknaden insända verkliga lyxhästar, under förhoppning att locka kommissionen att derför betala högre pris, än det hvartill remonter borde kunna anskaffas. Genom ett utsatt minimipris åter lyckades man till marknaden samla ett mycket stort antal hästar. Att många af dessa vore underhaltiga erkändes gerna, men detta medförde dock ingen skada för kronan; att kunna välja bland ett stort antal vore deremot säkerligen en fördel. För hästuppfödaren åter vore det af stor vigt att veta, det för en antagen remont aldrig kunde bjudas mindre än den utsatta minimisumman.

Med anledning af hvad sålunda och i öfrigt anförts hade inspektören för kavalleriet hemstält, att § 10 af här ifrågavarande reglemente måtte oförändrad bibehållas.

Generalfälttygmästaren och chefen för artilleriet hade yttrat, att de skäl syntes vara väl grundade, som kommissionen anfört så väl för utlemnandet af bestämmelsen angående det lägsta tillåtna inköpspriset för remonter, som ock för uteslutande ur kommissionens kungörelser om remontuppköp af uppgifterna om fastställda gränser för inköpsprisen.

Äfven chefen för fortifikationen hade tillstyrkt det af remonteringskommissionen framstälda ändringsförslaget.

Uti utlåtande i frågan den 31 december 1884 hade arméförvaltningen, med samtliga handlingarnas öfverlemnande, anfört, att, enär remonteringskommissionens förslag till sådan ändring af § 10 uti berörda reglemente, att allenast det högsta inköpspris, hvilket finge för remont erläggas, skulle af Kongl. Maj:t, uppå förslag af kommissionen, bestämmas, utan att detta pris dock borde intagas i kommissionens kungörelser om remontuppköp, vore mindre lämpligt, innan ännu större erfarenhet hunnit i ämnet inhemtas, helst bestämmandet och kungörandet af både maximi- och minimipris syntes medföra den förmånen, att ett stort antal hästar utbjödes, deribland kommissionen sålunda vore i tillfälle att inom de fastställda prisen utvälja de bästa, och hvilken förmån mer än väl uppvägde den af kommissionen antydda olägenheten, att kommissionen icke under för handen varande förhållanden kunde, om sådant tillfälligtvis erbjöde sig, köpa en eller annan häst billigare än det fastställda minimipriset, hvartill derjemte komme dels den af inspektören för kavalleriet åberopade erfarenheten från utlandet, som äfven syntes jäfva hvad kommissionen till förmån för förändringen andragit, dels ock ett annat förhållande, hvars fortfarande främjande i viss mån kunde blifva beroende af det stadgade förfaringssättets bibehållande, nemligen den för kavalleriet synnerligen vigtiga omständigheten att påräkna jemna hästar, hvilka vid hastiga marscher, anfall m. m. kunde hafva samma uthållighet och snabbhet, och hemstälde arméförvaltningen, på dessa och de af inspektören för kavalleriet i öfrigt anförda skäl, att detta kommissionens ändringsförslag icke måtte bifallas, utan § 10 tills vidare bibehållas oförändrad.

Vid utfärdandet af det nu gällande reglementet af den 20 februari 1885 hade äfven Kongl. Maj:t funnit skäligt låta berörda paragraf förblifva vid den lydelse den hade uti 1881 års reglemente, deruti nu revisorerne ifrågasatt ändring, i syfte att stadgandet om bestämmande af det lägsta inköpspris, som finge för remont erläggas, borde upphäfvas.

Alldenstund emellertid det hufvudsakliga ändamålet med den uti gällande reglemente rörande remonteringens ombesörjande vid värfvade armén intagna bestämmelsen om fastställandet af det lägsta inköpspriset för remonter icke skäligen kunde, på sätt revisorerne förmenat, uteslutande afse *att uppmuntra remontuppfödning inom landet*, huru önskvärdt detta i öfrigt vore, utan i främsta rummet *att tillföra specialvapnen*, och företrädesvis kavalleriet, *kraftiga och fullt fältdugliga hästar*, och då Kongl. Maj:t för sådant ändamål, uppå förslag af remonteringskommissionen, funnit godt jemlikt kongl. bref den 14 april 1882 bestämma 600 kronor såsom det lägsta inköpspris, hvilket finge för remont erläggas, och hvilket pris sålunda varit gällande under hela den tid remonteringskommissionen varit i verksamhet, samt i öfrigt den af revisorerne meddelade uppgift, att goda, till dressyr färdiga remonter *kunnat* samtidigt vid indelta kavalleriet anskaffas för 400 à 500 kronor, äfven om densamma skulle grunda sig på en tillförlitlig kännedom om remontprisen vid detta kavalleri öfver hela landet under en längre tidsperiod, och icke till äfventyrs åsyfta endast enstaka fall, ej kunde anses innefatta någon säker garanti för att vid det indelta kavalleriet också verkligen kunnat till sistnämnda pris anskaffas fullt jemngoda hästar med dem, som samtidigt inköpts genom remonteringskommissionens försorg för de värfvade trupperna, samt med fäst afseende å de stora anspråk, som numera ställdes på rytteriet, så ansåge arméförvaltningen, för sin del, då tillika i betraktande toges, dels att de garnisonerade truppernas hästar vore i ständig tjenstgöring hela året om, under det att indelta kavalleriets hästar endast periodvis vore underkastade någon mera ansträngande tjenstgöring, men deremellan finge tillfälle att upphvila sig, hvadan äfven vid de förstnämnda öfver hufvud taget kräfdes redan för fredstjenstgöringen kraftigare och uthålligare samt följaktligen också ett högre pris betingande hästar än vid det senare, dels ock att Kongl. Maj:t helt nyligen till pröfning förehaft frågan om minimiprisets afskaffande vid remontuppköp för de värfvade trupperna samt dervid, efter öfvervägande af de argument, som af sakkunnige andragits så väl *för* som *emot* det då väckta förslaget härom, icke funnit skäligt härutinnan vidtaga ändring, fullgiltiga skäl ej vara af revisorerne anförda för upphäfvande af stadgandet om bestämmandet af det lägsta inköpspris, hvilket finge för remont erläggas, helst som uti detta stadgande, der detsamma med urskilning å kronans sida begagnas, låge något synnerligen betryggande för hästuppfödaren, hvilken genom dess befintlighet på förhand kunde med visshet påräkna god och full valuta för de verkligt goda unghästar han kunde föra i marknaden,

medan, å andra sidan, tillkomsten af den utmärkta hästmateriel, som numera förefunnes vid de värfvade trupperna, utan att dock det för remonteringens ombesörjande anvisade statsanslaget behöft på minsta sätt öfverskridas, otvifvelaktigt på det kraftigaste främjats just genom detta stadgande, om än det på senare tider i landet införda remontdepotsystemet jemväl kunde anses hafva i ej ringa grad härtill bidragit.

Visserligen synes den omständigheten, att år 1887 omkring 62 procent och år 1888 omkring 50 procent af de genom remonteringskommissionens försorg uppköpta hästarne erhållits för minimipriset, innebära, att någon del af dem möjligen kunnat fås för lägre pris; men det hade just under dessa år med ovanligt låga hästpris varit en beaktansvärd fördel för hästuppfödningens vidmagthållande att för goda hästar kunnat påräknas ett pris, som betäckte omkostnaderna, hvarförutom det ej vore obilligt att 4:de hufvudtiteln, som sedan längre tid tillbaka genom den s. k. *hingsthållningen* lemnat sitt bidrag till hästkulturens höjande inom landet, fortfarande, sedan ändrade förhållanden gjort denna institution öfverflödig, i någon mån främjade samma mål genom ett skäligt minimipris å de remonter, som för denna hufvudtitels medel skulle årligen inköpas.

Såsom af hvad ofvan meddelats framgår, hafva de myndigheter, hvilka i detta ämne afgifvit yttranden, hyst olika åsigter i fråga om lämpligheten att bibehålla föreskriften om ett till visst belopp bestämdt lägsta inköpspris, som får för remont erläggas. Och med skäl torde väl kunna ifrågasättas, huruvida ej en dylik föreskrift i många fall föranleder ökad utgift för statsverket utan fördel för hästkulturen inom landet. Naturligast förefaller, att i dessa liksom i afseende å öfriga anskaffningar för allmänt eller enskildt behof inköpspriset rättas efter det pris, som vid anskaffningstiden i allmänhet är gällande, och hvilket ju till följd af många derpå inverkande omständigheter tid efter annan vexlar; och i samma mån priset å hästar i allmänhet inom landet sjunker eller stiger, i samma mån måste bestämmandet af ett visst minimipris för hästars inköpande vara för kronan mer eller mindre ofördelaktigt. Då således den nu gällande föreskriften om lägsta inköpspris, som får för remont vid de värfvade beridna regementena erläggas, enligt utskottets förmenande, länder till ökade kostnader för dessa regementens remontering, har utskottet, på sätt revisorerne ifrågasatt, ansett denna föreskrift lämpligen böra upphäfvas. På grund häraf får utskottet, som saknat anledning att nu ingå i pröfning af frågan, huruvida ej äfven stadgandet om maximipris vid förenämnda inköp lämpligen borde upphöra, hemställa,

att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke den i § 10 af reglementet angående besörjandet af remonteringen för värfvade kavalleriet, artilleriet och fortifikationen af den 20 februari 1885 meddelade bestämmelsen om ett lägsta pris, som får för remont erläggas, må böra upphäfvas.

Stockholms stads kronoräkenskaper och länens landsböcker.

§ 5.

(Rev. ber. pag. 116. Utl. pag. 394—423.)

Angående indrifning och redovisning af de sedelutgifvande bankernas bevillningsafgifter.

Revisorerne, som vid granskning af Stockholms stads kronoräkenskaper och länens landsböcker för år 1887 funnit, att den bevillningsafgift, hvilken skall af enskild sedelutgifvande bank erläggas, i allmänhet icke influtit å den tid, då sådant författningsenligt bort ske, hafva, då, enligt hvad räkenskaperna utvisat, olika uppfattning varit rådande angående rätta tidpunkten för indrifning och redovisning af ifrågavarande bevillningsafgift, fäst uppmärksamhet å förhållandet, på det att ett förtydligande af gällande föreskrifter i omförmälda hänseenden måtte kunna åvägabringas; och hafva öfver denna revisorernas framställning utlåtanden infordrats från öfverståthållareembetet och Kongl. Maj:ts befallningshafvande i sexton särskilda län, hvilka myndigheter uttalat väsentligt olika åsigter i frågan.

Då förevarande ämne nära berör de frågor, hvilka skola undergå förberedande behandling inom bevillningsutskottet, har statsutskottet ansett nödigt att sammanträda med nämnda utskott för öfverläggning om detta ärende; och lärer det sålunda sammansatta utskottet framdeles komma att afgifva utlåtande i ämnet; hvilket statsutskottet här endast skolat för Riksdagen

anmäla.

Statens jernvägstrafik.

§ 6.

(Rev. ber. pag. 132—134. Utl. pag. 425—427.)

Ang. bostäder för tjenstemännen vid statens jernvägstrafik.

Sedan Riksdagen i skrifvelse den 28 april 1877 anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om och till hvilken utsträckning tjenstebefattningar vid statens jernvägstrafik borde vara med fördelen af fri bostad vare sig i statens egna eller förhyrda lokaler förenade,

samt derefter så väl i berörda hänseende som i de med denna fråga sammanhängande öfriga omständigheter meddela de föreskrifter, Kongl. Maj:t kunde finna för ändamålet tjenliga, har, enligt hvad revisorerne omförmäla, Kongl. Maj:t, efter jernvägstrafikstyrelsens hörande, genom kongl. brefvet den 23 december 1880 i fråga om embets- och tjenstemännens rätt att åtnjuta fri bostad föreskrifvit, bland annat:

att fri bostad vare sig uti styrelsen för statens jernvägstrafik tillhörig eller uti någon i närheten af Stockholms centralstation belägen, för ändamålet förhyrd lägenhet tillkommer chefen för samt öfverdirektör i styrelsen för statens jernvägstrafik;

att enahanda förmån af fri bostad uti jernvägens egna eller i närheten deraf belägna, för ändamålet förhyrda lägenheter ock må, der styrelsen finner sådant vara för jernvägstrafiken nödvändigt eller fördelaktigt, tillkomma åtskilliga tjenstemän vid distrikten, såsom afdelningsföreståndare och hans assistent, baningeniör, stationsinspektor m. fl.;

att bostadens storlek bestämmes af styrelsen, med iakttagande af de närmare föreskrifter i afseende på antalet af rum m. m., som uti samma kongl. bref finnas meddelade;

att med fri bostad är förenad förmånen af fri vedbrand; samt

att embets- och tjenstemän vid distrikten, hvilka ej åtnjuta fri bostad, ega uppbära inqvarteringsersättning, utgörande 20 procent af årliga arfvodet, tjenstgöringspenningarne deri inbegripna, för dem, som äro stationerade i Stockholm, Göteborg eller Malmö, och 15 procent för dem, som äro annorstädes stationerade.

Med ledning af särskilda, från jernvägstrafikstyrelsen på begäran meddelade uppgifter angående de hyresbelopp, som utgifvas för de af bemälda styrelse förhyrda och till bostäder åt jernvägstjenstemän upplåtna lägenheter i Stockholm, Göteborg och Malmö, hafva revisorerne låtit upprätta en öfversigt öfver åtskilliga i nämnda städer stationerade jernvägstjenstemäns kontanta aflöning samt beloppet af den hyra, som för de åt dem anskaffade bostäder erlades, eller den inqvarteringsersättning, som af dem uppbars, hvilken öfversigt, som finnes i revisionsberättelsen intagen, gåfve vid handen:

att de hyresbelopp, som erlades, i förhållande till den kontanta aflöningen stälde sig betydligt högre, än hvad som i allmänhet personer med motsvarande inkomster plägade betala i hyra;

att bland jernvägstjenstemän med lika stor kontant aflöning somliga åtnjöte fri bostad uti hyrd lägenhet jemte vedbrand, medan andra deremot allenast finge uppbära en till vissa procent utaf aflöningen beräknad inqvarteringsersättning, som oftast betydligt understege beloppet af den hyra, hvilken för de förres bostad erlades; samt

att omförmälda hyresbelopp i förhållande till de hyror, som för lika stora lägenheter i angifna städer i allmänhet erlades, vore väl höga.

Revisorerne, som ansåge det önskvärdt, att förmånen af förhyrd bostad inskränktes till de tjenstemän, hvilka i och för sin tjenstgöring med nödvändighet vore i behof af bostad i tjenstelokalens omedelbara närhet, hade velat fästa Riksdagens uppmärksamhet på omförmälda förhållande, på det att icke blott en inskränkning i angifna rigtning måtte kunna åvägabringas, utan äfven, der förhyrande af boställslägenheter vore oundgängligen behöfligt, det för framtiden måtte tillses, att hyresbeloppen komme att stå i skäligt förhållande till den kontanta aflöning, som vederbörande tjensteman åtnjöte.

Beträffande sist anförda förhållande, som vexlade så, att i ett af de af revisorerne uppgifna fallen hyresbeloppet stege så högt som till 50 procent men för öfrigt vexlade mellan 20 och 40 procent af aflöningen, har jernvägsstyrelsen i afgifvet utlåtande i anledning af revisorernes omförmälda framställning framhållit svårigheten att inom för trånga gränser reglera detsamma, först och främst derför att här ifrågavarande bostäder måste i regeln förhyras i jernvägens omedelbara närhet och med hänsyn mindre till lägenhets erhållande för möjligast billiga pris än till nödvändigheten att erhålla den så beskaffad, att det med lägenhetens förhyrande afsedda ändamålet af jernvägstjenstens främjande bäst blefve ernådt. Ständiga vexlingar i nämnda förhållande mellan arfvodes- och hyresbelopp vore för öfrigt i följd af ändringar i tjenstemännens kontanta aflöningsbelopp, som betingades af desses rörlighet mellan olika, inom stundom vidt skilda gränser liggande arfvodesklasser, hvilka exempelvis för stationsinspektorer vexlade mellan 1,200 och 3,600 kronor, hvarjemte boställslägenheternas olika hyresvärden på olika orter och i olika delar inom samma kommun måste i sin mån bidraga att försvåra fixerandet af meranämnda förhållande så, att det i hvarje enskildt fall kunde synas nätt och jemnt tillfredsställa alla skäliga fordringar. Sin pligt att tillse, att utgifter af förevarande slag med tillbörlig sparsamhet bestriddes och ej stegrades öfver den måtta, som af för handen varande omständigheter i enskilda fall påkallades, ansåge sig styrelsen icke hafva vid något tillfälle försummat, och genom cirkulär, som till vederbörande utfärdats den 26 sistlidne oktober, hade särskildt för sådant ändamål föreskrifvits, *att*, innan framställning hos styrelsen göres om förhyrande af bostadslägenhet, vederbörande afdelningsföreståndare skall inhemta upplysningar om det billigaste pris, för hvilket lämplig lägenhet kan hyras, och, derest tillgång finnes å flera lägenheter, å dem infordra anbud, hvilka anbud skola å orter, der tidning utgifves, infordras genom annons, som i tidningen införes tre

gånger eller flere, om så anses nödigt, *att* afdelningsföreståndaren skall hos styrelsen redogöra för inkomna anbud och, om han finner sig böra förorda antagandet af annat anbud än det lägsta, uppgifva orsaken dertill, samt *att* han skall tid efter annan undersöka, huruvida prisen å för jernvägens räkning förhyrda bostäder äro högre än allmänt gängse hyresbelopp å dermed jemförliga andra lägenheter inom samma ort, och i sådant fall vidtaga nödiga åtgärder för hyrornas nedbringande. Och skulle styrelsen icke underlåta att vaka öfver efterlefvandet af dessa föreskrifter.

Revisorerne hade för öfrigt, enligt hvad jernvägsstyrelsen vidare anfört, framstält yttrande i syfte derhän, att styrelsens befogenhet att åt vissa tjenstemän upplåta fri bostad i lägenhet, som i jernvägens närhet förhyrts, der styrelsen funne sådant vara för jernvägstrafiken nödvändigt eller fördelaktigt, måtte inskränkas dertill att förmånen af hyrd bostad endast tillkomme tjensteman, som i och för sin tjenstgöring vore med nödvändighet i behof af bostad i tjenstelokalens omedelbara närhet. Vid detta yttrandes framställning syntes revisorerne hafva förbisett den olikhet, som egde rum mellan jernvägstjenst och tjenstgöring vid statens embetsverk i allmänhet, deruti nemligen, att, medan utöfvandet af befattning i statens tjenst i regeln blott kräfde tjenstemannens närvaro på embetsrummet eller förrättningsorten vissa timmar på dagen, så att han, med undantag af de stunder han möjligen behöfde offra på förberedande arbeten, kunde disponera mellantiderna huru honom godt syntes, jernvägstrafiken deremot påginge hela dagen från tidigt på morgonen till sent på qvällen eller till och med, såsom på större delen af jernvägsnätet vore fallet, under hela dygnets lopp, i följd hvaraf de högre tjenstemän, som hade tillsynen deröfver och ledningen deraf, måste vara så vidt som möjligt städse redo att ingripa, och, eftersom i påkommande fall erforderliga anordningar icke tålde något uppskof, alltid vara att utan svårighet anträffa, vare sig dag eller natt, samt till hands att vidtaga de åtgärder, som ögonblicket kräfde. Under sådant förhållande låge det magt uppå, att tjenstemannen i fråga bodde i jernvägens närhet, och det kunde ej motsägas, att en person, som hade sitt hemvist i närheten af sitt tjensteområde, mera oaflåtligt och med större intresse deltoge i alla tjenstens detaljer, än om han genom att bo på aflägsnare håll vissa tider undandroges de intryck, som en pågående verksamhet inom hans fack alltid utöfvade.

En inskränkning i den antydda rigtningen, hvarigenom styrelsen skulle beröfvas möjligheten att åt tjensteman bereda förmånen af fri bostad i förhyrd lägenhet, då sådant befunnes vara för jernvägen för-

delaktigt, kunde derföre, enligt styrelsens förmenande, blott leda till skada för jernvägstjensten.

Då, efter hvad jernvägsstyrelsen meddelat, bemälda styrelse numera vidtagit åtgärder i det af revisorerne hufvudsakligen afsedda syfte att dels nedbringa hyrorna för de boställslägenheter, hvilka för jernvägstjenstemän förhyras, och dels ställa hyresbeloppen i mera skäligt förhållande till vederbörande tjenstemäns kontanta aflöning, samt alltså det torde kunna emotses, att de af revisorerne påpekade oegentligheter i förevarande hänseenden varda, der så ske kan, rättade, har utskottet endast ansett sig böra förhållandet för Riksdagen

omförmäla.

Postsparbanken.

§ 7.

(Rev. ber. pag. 186, 187. — Utl. pag. 434—443.)

Ang. åstadkommande af jemvigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter.

Revisorerne, som af postsparbankens räkenskaper inhemtat, att sparbankens skulder utöfver tillgångarne till revisionsårets början utgjort 184,175 kronor 63 öre och vid dess slut 224,857 kronor 93 öre, samt att skulderna alltså under revisionsåret ökats med 40,682 kronor 30 öre, hafva å detta förhållande fäst Riksdagens uppmärksamhet, på det att någon åtgärd måtte vidtagas till åstadkommande af jemvigt i postsparbankens affärsställning; i hvilket afseende revisorerne ifrågasatt, huruvida icke nedsättning i den ränta, som efter beräkning af 3,6 procent tillgodofördes delegarne i sparbanken, skulle kunna ske, hvarjemte revisorerne föreställt sig, att besparing i förvaltningskostnaderna borde kunna åstadkommas.

I sin berättelse hafva revisorerne i fråga om postsparbankens förvaltningskostnader vidare förmält, att sparbankens styrelse, jemlikt förordningen angående en postsparbank för riket den 22 juni 1883, skall utgöras af generalpostdirektören såsom ordförande samt fyra ledamöter, nemligen den byråchef i generalpoststyrelsen, som är föredragande för ärenden rörande postsparbanken, en af Konungen särskild förordnad ledamot samt en af fullmägtige i riksbanken och en af fullmägtige i riksgäldskontoret, hvilka båda sistnämnde ledamöter bemälde fullmägtige hvar för sig inom sig utse, samt att genom kongl. brefvet den 21 mars 1884 bestämts, att en hvar af de tre ledamöter, som jemte ordföranden och föredragande byråchefen utgöra postsparbankens styrelse, skulle tillsvidare årligen åtnjuta ett arfvode af 600 kronor,

samt att ordföranden hos postsparbankens styrelse skulle under det första förvaltningsåret, räknadt från den 15 augusti 1884, få, med afseende å de särdeles trägna göromål, bemälde ordförande derunder haft att fullgöra, uppbära ett arfvode af 2,800 kronor, hvilka samtliga arfvoden skulle, på sätt i § 19 af förordningen angående postsparbank stadgades, utgå af den räntevinst, som på postsparbankens rörelse uppstode; hvarefter genom kongl. brefvet den 12 december 1884 ordföranden förklarats berättigad att fortfarande tillsvidare uppbära enahanda arfvode till belopp af 2,800 kronor.

Det generalpostdirektören sålunda tillagda arfvode, hvilket ursprungligen afsetts såsom en tillfällig godtgörelse för särskilda bestyr, men sedermera antagit naturen af en stadigvarande löneinkomst, hade emellertid förefallit revisorerne vara allt för högt, helst de generalpostdirektören i egenskap af ordförande i postsparbanken tillkommande göromål i hufvudsak torde nära sammanfalla med de embetsåligganden, han såsom chef för rikets postverk hade att utföra.

I det af styrelsen för postsparbanken med anledning af revisorernes nu omförmälda framställning afgifna utlåtande, till hvilket utskottet i öfrigt får hänvisa, har styrelsen, bland annat, anfört, att då genom Kongl. Maj:ts och Riksdagens under år 1883 fattade beslut en postsparbank för riket inrättades, afsedd att träda i verksamhet med 1884 års ingång, hade väl knappast någon, som satt sig in i denna vigtiga fråga, gjort sig förhoppning derom, att de kostnader, som blefve förbundna med sparbankens förvaltning, skulle under de första åren af bankens verksamhet kunna betäckas af bankens vinst. Om i allmänhet hvarje nytt affärsföretag måste kräfva sin utvecklingstid, under hvilken dess intressenter ej sällan nödgades för företagets bestånd och förkofran tillskjuta medel, under förhoppning att dessa skulle i sinom tid återgäldas, så torde en dylik utvecklingstid vara ännu mera af nöden för en institution af den beskaffenhet som postsparbanken, hvilken väl ej finge betraktas såsom tillkommen för beredande af någon omedelbar vinst åt staten, utan fasthellre vore afsedd för ett vida högre syfte, det att hos folket väcka och uppmuntra hågen till sparsamhet genom att underlätta tillfällena dertill. Också hade genom § 19 af kongl. förordningen den 22 juni 1883 angående en postsparbank för riket stadgats, att, så länge den räntevinst, som kunde uppkomma på postsparbankens rörelse, ej lemnade full tillgång till bestridande af de med bankens förvaltning förenade utgifter, af postverket skulle förskjutas hvad utöfver räntevinsten erfordrades. Antagligt vore nemligen, att den räntevinst, som härflöte af rörelsen vid en postsparbank, ej kunde under de första åren, innan ännu kännedom om

bankens fördelar blifvit allmännare spridd, uppgå till något afsevärdt belopp, medan deremot, till följd af kostnaderna för sjelfva organisationen, utgifterna för bankens skötsel blefve under de första åren större än sedermera, i synnerhet som den erfarenhet angående göromålens behöriga skötande, som under tiden vunnes, åstadkomme förbättring i arbetsmetoderna med deraf härflytande minskning i utgifterna.

Vid det förhållande, att under de sex år postsparbanken verkat, inkomsterna alltjemt ökats och utgifterna jemförelsevis minskats, kunde tvifvel ej uppstå derom att, derest postsparbankens verksamhet finge ostördt fortgå såsom hittills, dess inkomster och utgifter skulle i en nära framtid komma i jemvigt samt postsparbanken äfven snart nog blifva satt i tillfälle att till postverket återgälda hvad derifrån förskjutits.

Erfarenheten från främmande länders postsparbanker gåfve äfven vid handen att, om, såsom naturligt vore, de första årens inkomster ej varit tillräckliga att betäcka förvaltningsutgifterna, en jemvigt snart nog inträdt mellan inkomsts- och utgiftsbeloppen, hvarefter sedermera uppkommit ej obetydliga öfverskott. Att den tidrymd, som åtginge, innan de med svenska postsparbankens förvaltning förenade utgifter till fullo betäcktes af dess inkomster, blefve ett eller annat år längre, än hvad förhållandet varit inom åtskilliga utländska postsparbanker, vore tydligen beroende på det vid vårt lands postsparbank, i jemförelse med de utländska postsparbankerna, låga medelinsättningsbeloppet, hvilken omständighet åter otvifvelaktigt härledde sig dels från det med postsparbankens idé fullkomligt öfverensstämmande, men till ett mindre gynsamt ekonomiskt resultat ländande förhållande, att flertalet af de insättningar, som ega rum, verkställdes af barn, dels ock deraf att insättningsbeloppets maximum blifvit af 1883 års Riksdag inskränkt från föreslagna 2,000 kronor till 1,000 kronor, ett belopp, som understege maximibeloppet inom samtliga utländska postsparbanker med undantag af finska postsparbanken.

Om emellertid postsparbanken skulle blifva mer och mer använd samt lända vårt folk till gagn och på samma gång lemna ett i finansielt hänseende gynsamt resultat, så kunde, enligt postsparbanksstyrelsens mening, sådant endast ske, derest några störande afbrott ej komme att ingripa i dess verksamhet. Ett dylikt afbrott vore dock, om, såsom revisorerne ifrågastält, i syfte allenast att åstadkommma jemvigt i bankens affärsställning, inlåningsräntan blefve nedsatt.

Den allmänhet, som en postsparbank vore afsedd att betjena, utgjordes till hufvudsaklig del af sådana personer, hvilka egde ringa, om ens någon kännedom om alla de omständigheter, som kunde berättiga en nedsättning i den räntefot dem utlofvats, och hvilken räntefot

funnes angifven uti de motböcker, som blifvit dem tillstälda. Vidtagandet af en sådan åtgärd, hvarigenom ändring dem till skada skedde uti de stadganden, på grund af hvilka de öfverlemnat sina besparingar till postsparbanken, borde derföre, enligt postsparbanksstyrelsens förmenande, ej ega rum i annat fall, än då tvingande omständigheter sådant fordrade, och borde följaktligen en undersökning verkställas, huruvida, hvad svenska postsparbanken vidkomme, sådana omständigheter nu förekomme, som nödvändiggjorde en dylik räntenedsättning.

Då revisorerne ifrågasatt att, för åstadkommande af jemvigt i postsparbankens affärsställning, postsparbankens inlåningsränta måtte nedsättas, hade revisorerne tvifvelsutan föreställt sig, att en sådan jemvigt skulle uppnås genom den högre räntevinst, som deraf förmenades skulle blifva en följd. Detta förutsatte emellertid, att efter en räntenedsättning allmänheten skulle, i samma utsträckning som nu, begagna sig af postsparbanken. Ehuru det naturligtvis vore högst vanskligt att med bestämdhet kunna förutsäga verkningarne af en förändring i det af revisorerne antydda syfte, ansåge dock styrelsen, derest den erfarenhet styrelsen haft under de år postsparbanken varit i verksamhet får tillmätas någon betydelse för framtiden, att en nedsättning af postsparbankens inlåningsränta skulle hafva till följd en minskad anslutning från allmänhetens sida. Visserligen kunde det tyckas som om för den allmänhet, hvilken använde postsparbanken, räntan ej borde spela någon rol, då de insatta besparingarne ej uppginge till något afsevärdt belopp, men säkert vore att många delegare satte högre värde på den ränteskilnad, som funnes mellan de enskilda sparbankerna och postsparbanken, än på den säkerhet, som af postsparbanken erbjödes, samt på fördelen att kunna vid de flesta postanstalter i riket insätta och uttaga medel på samma motbok.

Att, då omständigheterna ej syntes nödvändiggöra nedsättning i postsparbankens inlåningsränta, vidtaga en dylik åtgärd, syntes postspankstyrelsen föga välbetänkt, om nemligen dermed åsyftades förbättring af postsparbankens ekonomi. Följden af en åtgärd i det af revisorerne antydda syfte skulle, enligt styrelsens förmenande, blifva den, att icke blott insättningsbeloppet minskades, utan äfven en stor del af insättarne, åtminstone af dem som egde några jemförelsevis större belopp, från postsparbanken uttoge sina besparingar, hvarigenom räntevinsten nedginge, utan att förvaltningsutgifterna kunde i motsvarande mån minskas, och till en långt aflägsen framtid uppskötes den tidpunkt, då postsparbankens inkomster och utgifter komme i jemvigt.

För åstadkommande af en dylik jemvigt hade revisorerne vidare

stält i fråga, huruvida icke besparing i postsparbankens förvaltningsutgifter kunde åstadkommas.

Med anledning häraf har styrelsen fäst uppmärksamheten derå, att de göromål, som förekomme vid en postsparbanks centralförvaltning, vore af den beskaffenhet, att för deras skötande kräfdes en stor arbetspersonal, som med ordning och nit fullgjorde de bestyr af mångfaldig art, som derstädes förekomme. Skedde underlåtenhet härutinnan, blefve den allmänhet, som betjenade sig af postsparbanken, deraf lidande och komme sådant onekligen att leda dertill, att allmänhetens förtroende till banken blefve rubbadt.

Slutligen har styrelsen med afseende å revisorernes framställning i fråga om det till postsparbankens ordförande utgående arfvode fäst uppmärksamheten derå att, medan de generalpostdirektören tillhörande postsparbanksgöromål icke hade något gemensamt med postförvaltningen i allmänhet, likasom äfven fallet vore med de lånerörelsen angående ärenden, som jemte flere andra handlades gemensamt af chefen och ledamöterne i styrelsen, generalpostdirektören icke i sammanhang med denna tillökning i göromål beredts någon minskning i det arbete, som i öfrigt honom förut ålegat.

I likhet med revisorerne anser utskottet, att åtgärder borde vidtagas till åstadkommande af jemvigt i postsparbankens affärsställning och att i sådant hänseende dels en besparing i förvaltningskostnaderna borde kunna åvägabringas, särskildt med hänsyn till det arfvode, som hittills utgått till ordföranden i sparbankens styrelse, och dels nedsättning ega rum i den ränta, som tillgodoföres delegarne i sparbanken.

I afseende å räntefoten å de i postsparbanken insatta medel yttrade de angående en allmän postsparbank förordnade komiterade i sitt den 22 december 1882 afgifna utlåtande, att denna räntefot till en början borde fastställas till 3,6 procent per år eller 0,3 procent per månad, hvarigenom, under iakttagande af det utaf komiterade föreslagna, sedermera af Kongl. Maj:t godkända beräkningssätt, att räntan skulle löpa från och med månaden näst efter den, då insättningen egt rum, till den månad, då medlen lyftades, den verkliga räntan icke ansåges komma att mycket öfverstiga 3,5 procent per år. I sådant fall borde, enligt komiterades förmenande, erhållas ett öfverskott af minst en half procent, hvilket vore fullt tillräckligt för bestridande af de med postsparbankens förvaltning och rörelse förenade utgifter.

Visserligen har postsparbankens styrelse genom kongl. kungörelsen den 13 juli 1887 erhållit något utvidgad frihet i afseende å placeringen af sparbankens medel, i det att dessa medel, som ursprungligen och i enlighet med komiterades förslag finge fruktbargöras allenast genom

insättning i riksbanken eller genom inköp af svenska statens eller Sveriges allmänna hypoteksbanks obligationer, enligt berörda kungörelse kunna göras räntebärande äfven genom inköp af obligationer, utfärdade af kommun inom riket eller, intill högst en tredjedel af postsparbankens medel, mot sådan kommuns skuldebref, under iakttagande i båda fallen att tillåtelse till lånets upptagande blifvit af Kongl. Maj:t meddelad; men, detta oaktadt, torde, med afseende å den betydliga nedgång i räntan inom landet, som under senare åren egt rum, den genom inläningsräntans bestämmande till 3,6 procent och sättet för dess beräkning ursprungligen förväntade räntevinst, som afsetts för bestridande af sparbankens förvaltningskostnader, numera icke kunna antagas uppgå till det för ändamålet erforderliga belopp.

Vid sådant förhållande och då svårigheterna att göra besparingar fruktbärande alltmer framträda samt sålunda en nedsatt räntefot icke torde skäligen kunna befaras komma att menligt inverka på allmänhetens benägenhet att anlita ifrågavarande anstalt, har utskottet velat, på sätt revisorerne ifrågasatt, tillstyrka en nedsättning tillsvidare i den till postsparbankens delegare hittills utgående räntan. Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke, för åstadkommande af jemvigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter, minskning i sparbankens förvaltningskostnader må ega rum samt den ränta, som tillgodoföres delegarne deri, kunna nedsättas.

Tullverket.

§ 8.

(Rev. ber. pag. 195. — Utl. pag. 448—450.)

Angående den till Stockholms rådstufvurätt utgående ersättningen för handläggning af tullmål.

Genom kungörelse den 7 maj 1831 har, enligt hvad revisorerne omförmäla, Kongl. Maj:t förordnat att sjötullrätterna skulle upphöra och de åligganden, hvilka förut tillhört dessa domstolar, öfverflyttas till rådstufvurätterna; och hade tillika stadgats, att i anseende till den mängd mål rörande öfverträdelser af tullförfattningarne, som i Stockholm och Göteborg årligen förekomme, tre af rådstufvurättens ledamöter i hvardera af nämnda städer skulle utgöra en särskild afdelning af rådstufvurätten för upptagande af de frågor, hvilka förut tillhört sjö-

tullrätterna derstädes. Sedermera hade genom kongl. brefvet den 14 december 1841 blifvit bestämdt, att äfven vid Malmö rådstufvurätt en särskild, jemväl af tre ledamöter bestående afdelning skulle bildas för handläggning af tullmål.

Med anledning af den sålunda beslutade förändringen i tulldomstolarnes organisation hade Kongl. Maj:t vidare förordnat dels genom kongl. brefvet den 7 maj 1831, att årliga arfvoden skulle af tullmedlen utgå till tjenstemännen vid rådstufvurätternas i Stockholm och Göteborg afdelningar för tullmål med 1,400 riksdaler banko till den förra och 1,100 riksdaler banko till den senare, dels ock genom kongl. brefvet den 15 februari 1841, att den från tullmedlen utgående ersättningen till rådstufvurätterna i rikets öfriga städer för handläggningen af tullmål skulle beräknas till tio riksdaler banko för hvarje med laga slut afhulpet tullrättegångsmål utöfver ett antal af sex årligen, hvilka sex mål skulle utan ersättning handläggas; varande vid inrättandet i Malmö af särskild rådstufvurättsafdelning för tullmål genom kongl. brefvet den 14 december 1841 förordnadt, att den ersättning, som jemlikt kongl. brefvet den 15 februari samma år komme att för slika måls handläggning af tullmedlen bestås, skulle få af afdelningen uppbäras.

Vid förändrad organisation af rådstufvurätterna i Göteborg år 1871 och i Malmö år 1873 hade dessa rådstufvurätters särskilda afdelningar för tullmål upphört, hvaremot tullafdelningen vid Stockholms rådstufvurätt fortfarande qvarstode och alltjemt fått uppbära det genom ofvan nämnda kongl. bref af den 7 maj 1831 dess tjenstemän tillerkända arfvodesbelopp.

Till rådstufvurätterna i de öfriga städerna, och bland dem efter år 1871 jemväl Göteborg, utginge ersättning för tullmåls behandling fortfarande efter den i kongl. brefvet den 15 februari 1841 fastställda beräkning.

De bidrag, som i förevarande hänseende blifvit under revisionsåret till rikets städer utbetalta, hade utgjort:

för Stockholms rådstufvurätt	kr. 2,100: —
och för öfriga rådstufvurätter	„ 1,245: —
eller tillsammans	kr. 3,345: —

hvartill komme ett arfvode af 50 kronor för år räknadt, som, enligt hvad revisorerne af generaltullstyrelsens hufvudbok inhemtat, tillagts en tullvaktmästare i Stockholm för biträde med kallelser till Stockholms rådstufvurätts afdelning för tullmål.

Då enligt allmänt gällande bestämmelser det ålåge städerna att gälda hvad till jurisdiktionen inom stadssamhällena åtginge och ofvan omförmälda ersättning utgjorde nära nog ensamt undantag härifrån,

utan att, enligt revisorernes förmenande, grundad anledning funnes till ett sådant undantag för öfverträdelser af tullförfattningarne, samt då ifrågavarande utgift alltså syntes böra kunna för statsverket inbesparas, hade revisorerne velat fästa Riksdagens uppmärksamhet på densamma.

Med anledning af hvad sålunda blifvit af revisorerne anfördt, har generaltullstyrelsen i infordradt utlåtande erinrat, bland annat, att, då det i allmänhet ej ålåge städernas rådstufvurätter att till behandling upptaga andra rättegångsmål än sådana, hvilka angå uppkommen tvist eller begånget brott inom städernas jurisdiktion, men, enligt 165 § af tullstadgan den 2 november 1877, dem blifvit ålagdt att jemväl upptaga mål, som angå förbrytelser mot tullförfattningarne, hvilka timat eller upptäckts utom dessa domstolars egentliga jurisdiktion, det borde antagas, att ett sådant åliggande för städerna, emot hvad i allmän lag funnes föreskrifvet, ej kunde anses hafva tillkommit utan hänsyn till den ersättning, som derför bestämts uti förenämnda bref den 7 maj 1831 och 15 februari 1841; samt att, hvad särskildt beträffade ifrågasatt indragning af ersättningen till Stockholms rådstufvurätts afdelning för tullmål, denna indragning skulle hafva till följd nämnda afdelnings upphörande och att tullrättegångsmålen, hvilkas skyndsamma behandling påkallades af den omständigheten, att de tilltalade merendels vore sjöfarande och endast helt kort tid uppehölle sig på platsen, i stället för att, såsom nu egde rum, handläggas på en särskild dag och ensamt för sig derefter i likhet med andra civila och kriminella mål komme att genom lottning fördelas mellan rådstufvurättens fyra afdelningar och upptagas bland det ansenliga antal mål, hvilka handlades vid de sessioner, som af dessa afdelningar höllos under de flesta dagarne i veckan, genom hvilken förändrade och för vederbörande parter betungande anordning för tullrättegångsmålens handläggning det blefve omöjligt för tullfiskalen i Stockholms tullkammaredistrikt att vid rättegången utföra tullverkets talan och bevaka dess rätt vid de tillfällen, då tullmål förekomme samtidigt vid de olika afdelningarne; hvarförutom de af tullbevakningspersonalen såväl i Stockholm som vid inloppstullstationerna i Dalarö, Sandhamn och Furusund eller inom Stockholms vidsträckta skärgård, hvilkas närvaro såsom målsegare eller vittnen vid rättens sammanträden påkallades, skulle under afvaktan på målens handläggning nödgas der uppehålla sig större delen af dagen och tullverket derigenom tillskyndas tillökning i kostnaden för tullbevakningsgöromålens behöriga bestridande; hvadan styrelsen, på grund af hvad sålunda anförts, hemstält, att revisorernes framställning icke måtte föranleda någon åtgärd.

Utskottet delar revisorernes uppfattning derom, att skälig anledning icke synes förefinnas för fortfarande utgående af omförmälda Stockholms stad beviljade bidrag till kostnaderna för tullmåls behandling, hvilket bidrag utan tvifvel torde kunna indragas, utan att rättskipningen må anses komma att lida, helst tullmålen vid Stockholms rådstufvurätt, hvilka, enligt senaste berättelse angående Stockholms kommunalförvaltning, i medeltal för åren 1882—1886 utgjort 36 om året, i allmänhet icke torde komma att uppgå till afsevärdt antal. Och då, på sätt efter år 1871 egt rum i afseende å staden Göteborg, ersättningen för tullmåls behandling jemväl vid Stockholms rådstufvurätt synes böra utgå efter samma beräkning, som jemlikt kongl. brefvet den 15 februari 1841 gäller för den till rådstufvurätterna i rikets öfriga städer i nämnda hänseende utgående ersättning, har utskottet trott sig böra hemställa,

att Riksdagen må anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke det till Stockholms rådstufvurätt jemlikt kongl. brefvet den 7 maj 1831 utgående bidrag för tullmåls behandling må kunna indragas och derefter för sådana måls handläggning vid nämnda domstol utgå ersättning efter den i kongl. brefvet den 15 februari 1841 för rådstufvurätterna i rikets öfriga städer fastställda beräkning.

§ 9.

(Rev. ber. pag. 196. — Utl. pag. 450.)

Ang. en förut till tullhus begagnad byggnad i Helsingborg.

Revisorerne, som af tullverkets räkenskaper inhemtat, att år 1887 för reparationer å en i Helsingborg belägen, förut till tullhus begagnad byggnad utbetalts tillsammans 3,278 kronor 50 öre, hafva, då denna tullhusbyggnad numera icke användes för sitt ursprungliga ändamål, utan vore upplåten till boställslägenheter åt tulltjenstemän i nämnda stad, ifrågasatt, huruvida icke densamma lämpligen borde för statsverkets räkning försäljas, helst, enligt hvad generaltullstyrelsen i en till Kongl. Maj:t den 20 oktober 1887 aflåten skrifvelse anfört, berörda fastighet på grund af dess fördelaktiga läge syntes kunna betinga ett pris, som skulle göra dess afyttrande för statsverkets räkning förmånligt och önskvärdt, samt, efter hvad revisorerne vidare inhemtat, den nuvarande innehafvaren af tullförvaltaretjensten i Helsingborg vid befattningens erhållande förklarats underkastad skyldighet, att, derest

försäljning af ifrågavarande fastighet komme att ega rum, afflytta från den honom i samma fastighet beredda boställslägenhet.

Generaltullstyrelsen har i häröfver afgifvet yttrande erinrat, att ifrågavarande lägenheter, enligt kongl. brefvet den 7 december 1833, varit och fortfarande voro upplåtna till boställe åt tullförvaltaren och kontrollören derstädes, samt att visserligen nuvarande innehafvaren af tullförvaltaretjensten i Helsingborg, vid befattningens erhållande, förklarats underkastad skyldighet att, derest försäljning af fastigheten komme att ega rum, afflytta från den honom i samma fastighet beredda boställslägenhet, men att deremot kontrollören vid tullkammaren blifvit till sin innehafvande tjenst utnämnd med rättighet att i samma fastighet under sin tjenstetid åtnjuta förmånen af boställe; vid hvilket förhållande, och då försäljning af boställslägenheterna ej syntes kunna försiggå, förrän nuvarande innehafvaren af kontrollörstjensten från sin befattning afginge eller mot ersättning förklarat sig villig afstå från sagda förmån, revisorernes framställning om försäljning af berörda fastighet, enligt styrelsens förmenande, icke borde för närvarande föranleda någon åtgärd.

För såvidt utskottet kunnat inhemta, åtnjuta omförmälda tjenstemän förmånen af fria bostäder uti ifrågavarande fastighet utan afdrag å de dem i öfrigt tillkommande löneinkomster, hvarigenom dem beredts en bättre ställning än andra tulltjenstemän af samma grad inom städerna. Då emellertid, såsom revisorerne antydt, generaltullstyrelsen i skrifvelse den 20 oktober 1887 hos Kongl. Maj:t anmält, att berörde fastighet med afseende å dess fördelaktiga läge synts kunna betinga ett högt pris och således lämpligen böra, såsom för statsverket obehöflig, afyttras, samt alltså denna fråga redan blifvit gjord till föremål för Kongl. Maj:ts uppmärksamhet, har utskottet endast velat förhållandet för Riksdagen

omförmäla.

Institutet för blinda.

§ 10.

(Rev. ber. pag. 292. — Utl. pag. 455.)

Ang. bidrag till institutet från landsting och stadskommuner.

Enligt hvad revisorerne erinra, hade, då Kongl. Maj:t i den till nästlidet års Riksdag aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd

och behof, vid fråga om bestämmande af stat för blindinstitutet, föreslagit Riksdagen att beräkna det för elevafgifter vid institutet inflytande årliga belopp till 15,500 kronor, såsom skäl för denna beräkning meddelats, att efter institutets utvidgade verksamhet, hvarigenom der kunde intagas 100 elever, eller 40 utöfver det först afsedda antalet, äfven en ökad inkomst af elevafgifter borde kunna beräknas. För hvarje derstädes intagen elev borde nemligen samma afgift erläggas som vid blindskolan i Vexiö, eller 300 kronor, dock med bibehållande af det antal frielever, som enligt förut gällande föreskrifter fått emottagas; och då större eller mindre bidrag till elevernas underhåll vid nämnda blindskola, på derom af Kongl. Maj:t gjord framställning, anvisats af landsting och städer, som ej deltoge i landsting, kunde ock den vissa förhoppning hysas, att landstingen ej skulle undandraga sig att äfven för elever, som intogos vid institutet, anvisa medel till underlättande af kostnaderna för föräldrar, målsmän och kommuner.

I öfverensstämmelse härmed hade Riksdagen, enligt skrifvelse den 11 maj 1888, äfven beräknat ofvannämnda inkomsttitel för institutet till 15,500 kronor.

Med afseende å det ringa antalet vid institutet intagna elever, uppgående till allenast 62, för hvilka, enligt hvad revisorerne inhemtat, afgifterna för senaste läsåret uppgått till allenast 5,750 kronor, och då, för så vidt till revisorernes kännedom kommit, någon framställning i ämnet icke blifvit gjord hos landstingen och vederbörande stadskommuner, hafva revisorerne ifrågasatt, om icke åtgärder i berörda afseende borde vidtagas, hvarigenom elevantalet vid institutet kunde komma att uppbringas, ej allenast till åstadkommande af jemvigt mellan institutets beräknade och inflytande inkomster, utan äfven till främjande af det samhällsvigtiga ändamål, som med ifrågavarande anstalt afsåges.

I häröfver afgifvet utlåtande har direktionen för ifrågavarande institut, under förklaring att den ville understödja revisorernes omförmälda framställning, åberopat, att direktionen den 3 oktober nästlidet år hos Kongl. Maj:t gjort hemställan, att vederbörande landsting och stadsstyrelser måtte af Kongl. Maj:t uppmanas att för det angifna ändamålet med lämpliga belopp anvisa årliga bidrag.

Utskottet, som biträder den af revisorerne i detta ämne uttalade åsigt, får emellertid, med afseende å hvad direktionen anfört, hemställa,

att revisorernes förevarande framställning för närvarande icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

§ 11.

(Rev. ber. pag. 346. — Utl. pag. 459—461.)

Ang. ändringar i gällande resereglemente.

Under erinran, hurusom i 6 § 1 mom. af gällande resereglemente den 11 februari 1881 vore föreskrifvet, att resekostnadsersättning skulle utgå efter det eller de förut i reglementet angifna olika sätt att färdas, med skjuts, på ångfartyg eller på jernväg, som för resan verkligen begagnats, samt att såsom tjenstefel skulle anses, om embets- eller tjensteman i reseräkning upptoge godtgörelse för ett med högre kostnad förenadt befordringssätt, än det af honom under resan använda, men att deremot något stadgande icke vore meddeladt, på grund hvaraf det kunde anses vara en ovilkorlig skyldighet för embets- eller tjensteman att vid resor i tjensteärenden begagna det med minsta kostnad förenade befordringssätt, hafva revisorerne förklarat sig finna ett sådant stadgande vara behöfligt och till stöd härför anfört, att vid granskning af de särskilda räkenskaperna exempelvis förekommit, att till en regementsintendent under revisionsåret anordnats ersättning för dels fyra under år 1886 och dels femton under år 1887 verkstälda resor fram och åter mellan Jönköping och Skillingaryd, beräknad efter skjuts för två hästar jemte åkdonslega, eller 32 kronor 68 öre för hvarje gång, ehuru daglig jernvägsförbindelse mellan dessa båda orter funnes, och begagnande af jernvägen i dessa fall skulle hafva medfört en ej obetydligt mindre kostnad för statsverket. Och hafva revisorerne med anledning deraf uttalat önskvärdheten af, att resereglementet ändrades derhän, att det icke vore embets- eller tjensteman tillåtet att vid resa i tjensteärenden beräkna ersättning efter skjuts, då han med mindre rese- och traktamentskostnad kunde färdas å jernväg eller ångbåt.

Då missbruk af sådan art, som det af revisorerne i detta afseende omförmälda, om också mindre ofta förekommande, likväl inträffat, har statskontoret, hvars utlåtande öfver revisorernes omförmälda framställning blifvit af Kongl. Maj:t infordradt, anfört att, enligt statskontorets åsigt, någon åtgärd till förebyggande deraf för framtiden borde vidtagas. Nyssnämnda af revisorerne föreslagna stadgande kunde dock vid tillämpningen lätteligen förorsaka uppehåll i resa och ådraga den resande kostnader, som icke af staten godtgjordes. En embets- eller tjensteman, som måste företaga en resa till ett på kortare afstånd från hans bostad beläget förrättningsställe, kunde nemligen, derest han vore skyldig att för både fram- och återresan begagna sig af befintlig

jernvägs- eller ångbåtsförbindelse, i afvaktan på afgående bantåg eller ångbåt nödgas vara borta från sitt hemvist och der möjligen förefintliga angelägna embetsgöromål under längre tid än som, derest han egt begagna skjuts, hade erfordrats. Om afståndet mellan förrättningsmannens bostad och förrättningsstället vore kortare än en mil, kunde det sålunda icke tagas för gifvet, att han i hvarje fall skulle kunna med anlitande af befintlig jernvägs- eller ångbåtsförbindelse på samma dag verkställa både förrättningen samt resorna fram och åter; men förrättningsmannen vore för sådan inom nyssnämnda afstånd från sitt hemvist verkställd förrättning jemlikt § 11 mom. 1 i resereglementet berättigad till traktamente endast för den tid, som till förrättningen åtgått, äfven om fram- eller återresan egt rum på annan dag än den för förrättningen bestämda. Enahanda missförhållande kunde uppstå, då afståndet från förrättningsmannens bostad till förrättningsstället vore en mil eller derutöfver men kortare än tre mil. I sådant fall utginge enligt ofvan åberopade moment, om resorna fram och åter eller endera af dem verkstälts å annat dygn, än som till förrättning användts, för dessa resor tillsammans traktamente för ett dygn. Äfven vid resor mellan olika förrättningsställen skulle, då afståndet vore kortare än tre mil, den ifrågasatta bestämmelsen i anseende till afgångstiderna för bantåg eller ångbåt kunna förorsaka uppehåll med deraf följande olägenheter för förrättningsmannen.

Hvad derefter anginge längre resor än de här ofvan nämnda, hyste statskontoret betänkligheter mot ett ovilkorligt stadgande derom, att förrättningsman icke skulle få beräkna ersättning efter skjuts, då han med mindre rese- och traktamentskostnad kunnat färdas med ångbåt. Det kunde nemligen inträffa, att resan måste företagas under en årstid eller under förhållanden, då förrättningsmannen, hellre än att underkasta sig äfventyret eller obehaget af en färd med ångbåt, funne sig föranlåten att af egna medel tillskjuta hvad som utöfver resekostnaden med ångbåt erfordrades för att med skjuts nå bestämmelseorten.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hade statskontoret endast i så måtto tillstyrkt afseende å revisorernes ifrågavarande förslag, att ett tillägg till § 6 i resereglementet måtte göras derom, att vid resa, der afståndet mellan förrättningsmannens bostad och förrättningsstället eller mellan olika förrättningsställen är tre mil eller derutöfver, det icke måtte vara förrättningsman tillåtet att beräkna ersättning efter skjuts, då han med mindre rese- och traktamentskostnad kunnat färdas å jernväg.

Vidkommande derefter § 8 mom. 4 af resereglementet, hvari stadgas, att, derest den resande färdas på ångfartyg eller jernväg, han

jemväl må undfå godtgörelse för den utgift, som transporten af hans effekter till och från fartyget eller jernvägen kan medföra, hvarje gång till nedannämnda belopp, nemligen:

1:a, 2:dra och 3:dre klasserna	1 krona 50 öre
4:de klassen	1 krona —
5:te och 6:te klasserna	— 75 öre,

så och då — ehuru detta stadgande, hvad resa å jernväg beträffade, borde så tillämpas att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad Kongl. Maj:t uti ett särskildt mål den 12 oktober 1883 förklarat, dylik godtgörelse borde utgå endast för transport af reseffekter till jernväg vid en resas början och från jernväg vid en resas slut eller då afbrott i resa egt rum för erhållande af nattlogis, men icke under pågående resa å jernvägsstation, der ombyte af tåg egt rum — i ett betydligt antal fall, i strid häremot, af vederbörande uppburits ersättning för transport af reseffekter under pågående resa, då ombyte af tåg egt rum, hade revisorerne, med hänsyn till den utsträckning, berörda origtiga tillämpning af resereglementet tagit, vidare uttalat önskvärdheten deraf, att ett allmänt förklarande blefve meddeladt, i syfte att en sådan tillämpning måtte för framtiden förekommas.

Med tillkännagifvande, att resereglementets sistberörda stadgande af statskontoret tillämpades i enlighet med Kongl. Maj:ts berörda, den 12 oktober 1883 fattade beslut, sålunda att, då ombyte af tåg skett under pågående resa, ersättning för transport af effekter icke medgifvits i andra fall, än då ny biljett måst å en jernvägsstation utlösas och till följd deraf den resandes polletterade effekter icke utan särskild kostnad blifvit öfverflyttade från det ena tåget till det andra — hade statskontoret, i förenämnda utlåtande, enär det visat sig, att föreskrifterna uti ifrågavarande moment tillämpades olika, hemstält, att en förklaring af samma moment måtte varda meddelad i öfverensstämmelse med beslutet af den 12 oktober 1883.

Utskottet, som delar den af statskontoret i dessa frågor uttalade uppfattning, får alltså med anledning af revisorernes omförmälda framställning föreslå,

att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke tillägg och ändring i gällande resereglemente af den 11 februari 1881 lämpligen kunde göras, hvarigenom bestämda föreskrifter blefve meddelade i det syfte, statskontoret i sitt utlåtande angående revisorernes förevarande framställning antydt.

§ 12.

(Rev. ber. pag. 348. — Utl. pag. 463—467.)

Ang. embetsverkens vaktmästares tjensteåligganden.

Med förmälan att Riksdagens revisorer under de senare åren flere gånger fäst uppmärksamheten å utgifter, hvilka, bestridda med embetsverkens expensmedel, innefattat ersättning för särskilda bestyr och förrättningar, om hvilka ifrågasatts, huruvida de icke bort inbegripas bland embetsverkens vaktmästares tjensteåligganden och sålunda af desse utan särskild kostnad för statsverket utföras, hafva revisorerne meddelat, att äfven vid granskningen af embetsverkens räkenskaper för år 1887 i många hänseenden förekommit anledning till enahanda anmärkningar som de antydda, af föregående statsrevisorer framstälda, i det att, å ena sidan, ersättningar utbetalts för bestyr, hvilka, enligt revisorernes uppfattning, bort af embetsverkens vaktmästare hafva utan kostnad för statsverket förrättats, och, å andra sidan, desse vaktmästare erhållit godtgörelse för verkstälda arbeten, hvilka de synts hafva bort såsom tjensteåligganden fullgöra utan särskild ersättning; och hafva revisorerne anfört några exempel på sådana under revisionsåret från uppgifna myndigheter verkstälda utgifter; hvarjemte revisorerne med afseende å hvad sålunda meddelats ansett sig böra ifrågasätta, huruvida icke noggranna föreskrifter borde utfärdas, hvarigenom, såvidt möjligt vore, blefve bestämdt hvad till embetsverkens vaktmästares åligganden rätteligen hörer och i hvad mån desse vaktmästare må kunna ega att för vissa bestyr uppbära särskild godtgörelse.

Utskottet, som trott sig finna, att, på sätt revisorerne påpekat, vissa bestyr, som rätteligen synts hafva bort tillkomma embetsverkens vaktmästare, blifvit mot särskild godtgörelse af andra personer utförda, äfvensom att i några fall desse vaktmästare beredts ersättning för göromål, som skäligen bort innefattas i deras tjensteåligganden, har likväl ansett betänkligt att föreslå utfärdandet af några allmänna föreskrifter angående vaktmästarnes tjensteåligganden ej allenast med hänsyn dertill att de göromål, som tillkomma betjeningen, måste inom olika förvaltningsgrenar gestalta sig väsentligen olika, utan äfven på grund deraf, att det torde kunna befaras att, derest dessa åligganden blefve genom ett allmänt gällande reglemente bestämda, detta samma reglemente skulle för en mindre tjenstvillig vaktmästare mången gång kunna innebära tillfälle till att åsidosätta utförandet af erhållna befallningar. Med afseende härå, och då, sedan uppmärksamheten å dessa förhållanden under senare åren vid flera tillfällen blifvit väckt, det

torde kunna antagas att ifrågavarande tjenstepersonal inom de särskilda embetsverken varder af vederbörande allvarligen tillhållen att utföra de göromål, som skäligen kunna densamma åläggas, får utskottet hemställa,

att revisorernes omförmälda framställning icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

§ 13.

Hvad för öfrigt blifvit af revisorerne anmäldt och erinradt har utskottet funnit dels vara af beskaffenhet att lämpligen böra tagas i öfvervägande vid behandling af de utgiftsanslag, revisorernes framställning berör, dels hafva medfört åsyftad rättelse, dels vara genom vederbörandes utlåtanden nöjaktigt förklaradt, dels ej vara af den vigt, att, oaktadt förklaringen icke varit fullt tillfredsställande, någon Riksdagens åtgärd bort af förhållandena påkallas, dels slutligen icke hafva varit af beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något yttrande.

Stockholm den 8 mars 1889.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservationer:

vid *§ 7 angående åstadkommande af jemvigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter:*

af herrar grefve *G. Sparre*, grefve *F. Barnekow*, *A. G. Svedelius*, *C. Ifvarsson*, *A. P. Danielson*, *S. Nilsson* och *A. Persson:*

»Då, på sätt styrelsen för postsparbanken i sitt yttrande ådagalagt, förhållandet mellan postsparbankens inkomster och utgifter för hvarje år förbättrats, så att, enligt hvad styrelsen anser otvifvelaktigt, dessa skola i en nära framtid komma i jemvigt, derest bankens verksamhet får såsom hittills ostördt fortgå, kunna vi för vår del åtmin-

stone för det närvarande, och innan sig visat, om den nu gällande räntan å allmänna marknaden blir mera stadigvarande eller måhända kommer att undergå förändring, ej anse det vara välbetänkt, om Riksdagen, som åt Kongl. Maj:t öfverlemnat att bestämma räntefoten å delegarnes insättningar, nu skulle genom särskild framställning häruti ingripa. Det synes oss ganska naturligt, att tillräckligt öfverskott till omkostnadernas betäckande ej kan uppkomma förr än banken fått tid att utveckla sig och vinna det omfång, som är nödigt för ett dylikt öfverskotts intjenande. Deremot synes det oss, att man skulle kunna befara, att, om räntefoten nedsättes, möjligen ej blott minskade insättningar utan ock uttagningar deraf kunna blifva en följd, och om detta inträffade, skulle räntenedsättningen tvifvelsutan medföra en verkan, motsatt den, som dermed afsetts, och väsentligen fördröja den tidpunkt, då inkomsterna och utgifterna komma att gå ihop och staten kan vinna ersättning för sina derförut gjorda förskott, hvilka i allt fall, jemförda med postsparbankens stora ändamål, ej synas vara af synnerlig betydelse.

Men då det visserligen är önskvärdt, att jemvigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter må i möjligaste mån och så snart ske kan åstadkommas, lära de medel, som utan skada för anstalten kunna dertill bidraga, icke böra åsidosättas, och rigtas i sådant hänseende uppmärksamheten främst å förvaltningsutgifterna, hvilka måhända skulle kunna nedbringas.

Vi anse derför utskottet hafva bort hemställa,

> att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke, utan menlig inverkan å postsparbankens verksamhet, åtgärd må kunna vidtagas för åstadkommande, så vidt sådant redan nu är möjligt, af jemvigt mellan postsparbankens inkomster och dess utgifter»;

af herr *H. P. P. Tamm.*

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1889.